

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Rudolphi Goclenii Exercitationes et disputationes ethicae
& politicae**

Goclenius, Rudolph

Marpurgi Cattorum, 1601

XXXV. An appetitus sensitivus seu vis cupiens & irascens sit rationalis per participationem?

[urn:nbn:de:bsz:31-109121](#)

cata, errores, culpæ? Respondet Scalig. Anima implicita corpori per hujus administras partes recipit impressiones: Fit ergo tum tali, quales illæ sunt. Ita in tenebris pavitant, melancholici, quia spiritus atri fiunt, non anima. Fit igitur interdum anima alia à seipso, sed accidente, non substantia.

XXXV.

*An appetitus sensitivus seu vis cupiens & irascens
sit rationalis per participationem?*

Affirmatur.

ARISTOTELES sicut in anima constituit partem rationalem per essentiam, nempe intellectum & voluntatem: Et partem rationalem per participationem, nempe appetitum sensitivum: Sic duplum hinc facit virtutem: Intelligentia & Moris. Sed quomodo appetitus *αἰδηπός* participative sit rationalis, non ab re queritur, cum non habeat cognitionem *λογικήν*. Tenendum igitur dici rationalem per participationem, quia potest non repugnare rationi duci: potest operari ut rati dictat: potest per naturam suam obedire rationi, ut filius patri, potest dirigi ratione ut regulâ aliqua. Ideoque similiter rationi operari videtur. Ac ut facultas haec à ratione regi potest: Sic actiones ejus sunt spontaneæ & voluntariae *τρόποι*: Quia possunt coerceri, & exercitio reprimi aut relaxari.

Utrum

XXXVI.

Utrum incontinentis agat ignorans an imprudens?

Posterioris affirmatur.

ARISTOTELES 7. Eth. disputans de Incontinentia, discessioneum facit à Platone in persona Socratis dicente, Incontinentem non agere scientem, sed ignorantem. Argumentum Aristotelis sumptum est ab experientiae testimonio. Videmus adulteros & ebris agere quod sciunt esse malum actuppe. Non igitur omnis incontinentis est ignorans, sed sciens, et si secundum scientiam non agat. Socratis vero ratio haec est: Scientia est fortissimum quiddam in homine. Fortissimum autem à debillori seu infirmiore non vincitur. Concupiscentia autem est infirmior quam scientia: Ego incontinentis non est sciens, seu non agit contra scientiam. Verum animadvertendum est, Platonem seu Socratem, cum dicit, incontinentem non esse scientem, non accipere scientem absolutè, sed prouidente. Sic Plato 3. de leg. imprudentiam appellat ignorantiam, prudentiam vero scientiam non quamcunque, sed *διαριπησθεντην*, id est, discernentem bonum & malum. In continua igitur non est prudens, quia non vivit ex recte rationis prescripto: Non agit, quod haec dicit, sed ab ea exorbitas

appetitum ut gubernatorem & magistrum vel monitorem sequitur. At inquietus fortasse: Incontinentis propriè dicitur non sciens agere hoc sensu, quod depravatum & corruptum judicium habeat. Respon. Id negandum est. Convenit enim intemperanti non incontinenti. Intemperans corrupto judicio est praeditus: existimat enim voluptates ipsas immoderatas esse persequendas. Incontinentes vero integro & sano quodammodo (qua minus libero) praeditus est judicio. Scit enim voluptates istas non esse persequendas, & tamen à vehementi cupiditate vincitur. Sciens igitur est habitu, non actu, & ejus scientia est ligata, non soluta, penè ut in dormiente vel ebrio: Hic ut non agit secundum scientiam, sed agitatus calore vini: sic & patitur incontinentis non agit ex scientia, sed ex motu & ardore vehementis.

Vehemens
ardor
ita ligat ju-
dicium &
scientiam
incontinentis,
ut calor
vini judiciū
ebrii.

XXXVII.

An omnis pravus seu vitiosus operetur ignorans?

ARISTOTELIS, distinguens inter ager ignorantē, & ex ignorantia, vult, non omnem quidē malum operari ex ignorantia: sed omnem malum operari ignorantem. Verum posterius non ita simpliciter affirmaverim. Omnes quidem mali seu pravi operantur ignorantē *non*, id est, quatenus videntur iudicio esse non satis integro; quia iudicant

dicant aliquid esse bonum, quod bonum ve-
re non est, & aberrant à vero scopo, ac suis
cupiditatibus à recti tramite avocantur seu
abstrahuntur. At multi etiam mali judicium
conscie mentis retinent, cùm post, tum ante
factum vident meliora probantq;, deteriora
sequuntur: ac ita sunt *ἀντολόγοι*, id est, in-
excusabiles. Non igitur affirmari potest, ma-
los seu vitiosos operari proflus simpliciterq;
ignorantes. Ita igitur accipiendus est Aristote-
leles, ut ex parte ignorantes esse intelligas. Sic
Judæi scientes in Christum & Apostolos
nesciebant quid facerent. Pater ignosce illis:
ignorant quid agant, ait Servator. Ignorant
autem quod scire debuerant. Affectata hæc
ignorantia dicitur.

XXXVIII.

An eadem res sit, Honestum & utile?

Negatur.

STOC statuerunt; idem esse honestum &
utile: vel alterum cum altero simpliciter
converti, ita ut rectè dicatur: Omne ho-
nestum est utile. Et quicquid est utile, est ho-
nestum. Credo eos, ut facilius persuaderent
animis hominum honestatem, introduxisse
utilis hanc & honesti connexionem. Etsi at-
tem verissimum sit, non esse operam dandam
rebus utilibus, vel eis utendum, si non possit

V 5

hoc